

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. XVII. Probabile est, fornicationem sponsæ non habere specialem malitiam, in Confessione explicandam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

488.
An Paludanus
opus opposi-
tum docent.

Hæc est communis Theologorum sententia, contradicente, ut putat Sanchez supra n. 1. Paludano 4. dist. 27. q. 1. a. 3. in principio, n. 7. ubi sic ait: Sicut vir adulteram non solum ejicere, sed etiam de adulterio potest accusare: sic sponsus sponsam potest de adulterio accusare, quasi jam Matrimonio initiato: quia nec Matrimonium, nec spem Matrimonii violare petmissum est. Hæc ille. Quæ commodè possunt intelligi de adulterio improprie sive inchoato seu initiato, sicuti sponsalia non sunt proprie Matrimonium, sed tantum inchoatum seu initiatum. Unde etiam sæpissime appellatur ab illo Auctore in eodem articulo fornicatio; quia proprie fornicatio est, id est, copula cum non sua, quæ tamen distingui videtur à communi fornicatione, quod hæc non tribuat jus accusandi, secus ista, secundum communiorem sententiam.

Quæstio ergo hæc pro magna parte est de nomine, an videlicet debeat vocari adulterium, an verò simplex fornicatio. De re constat, ut videbimus Sect. sequenti, propter eam copulam partem innocentem posse dissolvere sponsalia. Quæstio etiam realis est; an habeat specialem malitiam, in Confessione explicandam. Responso erit

CONCLUSIO XVII.

Probabile est, fornicationem sponsæ non habere specialem malitiam, in Confessione explicandam.

489.
Prohibet
Censuram
quam dicitur
ferri in
Censuram

ITa tenet Pontius lib. 12. c. 6. n. 8. & ante ipsum Covar. in 4. decret. cap. 1. n. 18. & 19. ubi sic ait: Quartò colligitur ex his, eum, qui cum alterius sponsa de futuro fornicatus fuerit, non teneri ad confitendum Sacerdoti hanc circumstantiam seu qualitatem sponsaliorum, nec ipsamet sponsam ad hoc altringi, cum hæc qualitas speciem peccati non mutet: omnibus tamen injuriam passis satisfactio debetur: Receptum enim est frequentiori calculo, circumstantias, quæ non mutant criminis speciem, non esse revelandas Sacerdoti in interiori animæ judicio. S. Thomas in 4. dist. 17. q. 13. Florent. 3. part. tit. 17. c. 17. §. 5. Sylvest. in verb. Confessio. 1. q. 9. & verb. Circumstantia. ac Mart. Navar. quem præceptorem Salmanticæ habuimus: at nunc Coimbricæ non vulgari stipendio jus Canonicum profitentem, propter ejus summam juris utriusque sapientiam & mores integerrimos, veneramur; is, inquam, in c. Consideret, de Pœnit. dist. 5. in principio, dum tractatum de Circumstantiis

exactissimâ diligentia expendit, hanc communem opinionem probat. Hæc ille.

Sed quæro ego ab hoc Auctore, qui admittit, fieri sponso atrocem injuriam per copulam cum sponsa; quæro inquam, injuria ista quid est? Communiter definitur injuria; alieni juris violatio; ergo per copulam cum sponsa alterius violatur jus alienum; ergo hæc qualitas mutat speciem peccati; superaddit quippe peccato fornicationis, quod invenitur in copula cum sponsa alterius, peccatum injustitiæ, idque atrocis propter, quod conceditur vindicta sponso, secundum ipsum, ex leg. Si uxor, §. Divi. Vel ergo neganda est illa injuria, & satisfactio debita propter ipsam, saltem in foro conscientiæ, quidquid sit de foro civili; vel admittenda mutatio specifica peccati, & per consequens necessitas explicandi illam speciem in Confessione; aut certè alio modo definienda foret illa injuria, quam solet injuria in genere à DD. definir, ut non sit proprie dicta injuria, id est, ut jam jam dixi, juris alieni violatio, prout est proprie dictum adulterium; sed latius sumendo injuriam, ut sit rationabilis aliqua offensa sponsi seu sponsæ; quia absque justa causa non observantur regulæ sponsalium seu conditiones, quæ in ipsis subintelliguntur, ut indissolubilia persistant.

Probatum itaque sponsalia non mutare speciem peccati; quia in primis talis fornicatio non est proprie injustitia, cum sponsa nondum sit aliena, id est, alterius; nondum enim transtulit corpus suum in dominium viri, ut clarum est. Neque etiam est infidelitas; quia non promisit corpus suum custodire castum; sed solum tradere illi corpus suum, quale erit tempore, quo celebrabitur contractus.

Confirmatur 1. quia sic se habent sponsalia ad Matrimonium, sicut votum Religionis ad Professionem religiosam; sicut enim sponsalia sunt promissio tradendi corpus, Matrimonium verò ipsa traditio; ita votum Religionis est promissio tradendi se Religioni, Professio autem est traditio: sed per votum simplex Religionis, non acquirit Religio jus, ne promittens tradat alteri corpus suum per fornicarium concubitum, neque illa circumstantia est explicanda in Confessione; ergo neque circumstantia sponsalium in fornicatione sponsæ. Enimvero sponsus tantum videtur habere jus, ne tradam corpus meum alteri per Matrimonium, quia per istud impeditur Matrimonium sibi promissum, ita ut, tametsi velit, non possit sponsæ suæ nubere, nisi Matrimonio jam contracto per mortem dissoluto. Sicuti Religio, cui promissum me tradere, solum videtur habere jus, ne me tradam alteri Religioni incompatibili.

Confirmatur 2. quia sustibus cædens aliquem, censetur fratribus cæsi injuriam irrogare;

490.
Expenditur.

491.
Probatum
sponsalia non
mutare spe-
ciem pec-
cati.

492.
Confirmatur
1.

Secunda
confirmatio.

gare; quia inde & in ipsos redundat aliqua infamia; & tamen non tenetur illam circumstantiam explicare. Ergo consimiliter, tamen ex fornicatione sponsæ aliqua infamia redundet in sponsum; equidem sponsa, aut violator sponsæ, non tenetur eam circumstantiam in Confessione explicare.

493. *Resp. Sanchez ad 2. confirmationem.*
Respondet Sanchez supra n. 9. longè differentem esse rationem; nam, inquit, fustibus cædens aliquem, dicitur indirectè afficere injuriâ fratres illius, & non quasi delinquat contra specialem obligationem, quâ tenebatur consulere honori fratrum, atque ita nulla est specialis malitia & deformitas: at accedens ad sponsam de futuro, admittit injuriam contra speciale vinculum sponsalium, violans jus ad rem, sponso acquisitum: & consequenter continet ea fornicatio, ultra incontinentiæ malitiam, specialem injuriam deformitatem, sponsalibus adversam. Hæc ille.

Sed videtur petere principium. Nam hoc est quod quaeritur; an sponsus acquisiverit jus proprie dictum ad continentiam sponsæ, & videtur, quodd solùm acquisiverit jus ad Matrimonium; nam sponsalia nihil aliud sunt, quàm mutua promissio Matrimonii.

494. *Resp. Sanchez ad 2. confir.*
Ad primam confirmationem responderet Sanchez eod. n. Neg. Conseq. quia, inquit, quàmvis in eo conveniant sponsalia & votum simplex Religionis; longè tamen differunt in hoc, quodd votum simplex Religionis fit Deo, nec Religio aliquod jus acquirit: per sponsalia tamen, & sunt justitiæ contractus, quilibet sponsus acquirit jus justitiæ ad corpus alterius, quod violatur, si alteri tradatur, etiam quantum ad usum. Hæc ille.

Petit principium.
Sed rursus petit principium; si per usum intelligat usum fornicarium, qui non impedit, quod minùs postmodum sponso tradatur corpus, quantum ad usum conjugalem, ad quam traditionem solùm accepit jus; adeoque jus ejus non violatur, nisi quando sponsa tradit corpus suum alteri, quoad usum conjugalem. Deinde, posset etiam promissio dirigi ad ipsam Religionem, & ab ea acceptari; putas, quia propterea fornicatio subsequens esset injusta? Denique, saltem Deus accipit jus per istam promissionem, & tamen non ideo illa fornicatio accipit novam speciem malitiæ, nec illa circumstantia debet exprimi in Confessione, etiam tamquam notabiliter aggravans.

495. *Objectio.*
Quin immò, replicat aliquis, omninò debet exprimi, quando per illam fornicationem redditur promissor minùs aptus ad ingressum Religionis; qui enim vovet finem, vovet etiam media ad finem necessaria: undè qui vovit Religionem, tenetur se præsentare Religioni, & ea facere, quæ sunt necessaria ex parte sua ad receptionem; adeoque non

fornicari, & similia agere, quæ meritò possunt Religionem avertere ab illius receptione: ergo similiter qui contraxit sponsalia, vi sponsaliorum tenetur ab illis abstinere, quæ meritò possunt avertere, sponsum aut sponsam ab ineundo contractu Matrimonii; jam autem fornicatio, sponsæ præsertim, causa justissima est, propter quam sponsus potest velle eam non ducere, sed positivè rejicere ejus Matrimonium, ad quod tamen habebat jus.

496. *Dilectio.*
Respondeo; ex hoc argumento ad summum sequitur, quodd sponsa vel sponsus, qui vel quæ fornicatur, debeat exprimere illam circumstantiam; secùs qui vel quæ cum ipsis fornicatur; hic enim vel hæc non promittit Matrimonium, adeoque non promittit ea facere vel omittere, quæ possunt illud Matrimonium justè impedire; alioquin qui furaretur, bona sponsi aut sponsæ, & sic eam depauperaret, ut meritò comparis nollet ejus Matrimonium, teneretur eam circumstantiam explicare, quod nemo hæcenus dixit.

Imò ex hoc argumento sequitur; quodd sponsa vel sponsus, si prodigerent bona sua tempore intermedio, ita ut paupertas inde superveniens, foret rationalis causa dissolvendi sponsalia, graviter peccarent, & tenerentur illam circumstantiam explicare. Quæ enim ratio disparitatis? Nam multi sunt, qui mallent ducere corruptam, quàm pauperem; adeoque magis per paupertatem tali casu reddit se ineptum ad Matrimonium contrahendum, quàm per fornicationem. Et idem dicendum foret de notabili deformitate, infamia, morbo incurabili & aliis causis, sufficientibus ad dissolutionem sponsalium; exceptis iis, quæ à jure conceduntur; quod an sit admittendum, videant Auctores illius sententiæ.

497. *Ad quædam conscientiam vellet si spon sus & sponsa obligant.*
Videtur itaque ad nihil aliud se voluisse sponsus aut sponsa obligare in conscientia, quàm ad tradendum corpus suum aptum ad finem Matrimonii, id est, generationem, prout erit tempore contractus sive pulchrum sive turpe, sive corruptum sive integrum; sive dives sive pauper, quæ sunt accidentalia; eo semper salvo, ut comparis justè possit resilire, sive cum peccato, sive absque peccato, notabilis mutatio acciderit, ut sequenti Sect. latius explicabitur.

498. *Quæ sententia licet concedatur.*
Et hæc posset esse vindicta, quæ conceditur leg. Si uxor §. Divi, scilicet, dissolutio sponsalium ex parte innocentis, propter non observatam regulam desponsationis, ut appellatur in cap. Quemadmodum, 25. de Jurejurando. ibi: Ita si quis juraverit, se duciturum aliquam in uxorem, non potest ei fornicationem opponere præcedentem, sed subsequentem, ut illam non ducat in conjugem, quia in illo juramento talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa

illa contra regulam desponsationis non venerit. Non ait ius: contra fidem desponsationis, sed, Contra regulam; quis autem ignorat, non omnes regulas obligare sub peccato, sed aliquando tantum sub poena? Et hæc poena hic est dissolutio sponsalium ad libitum partis illius, quæ regulas observavit; ita ut pars innocens, vel possit contrahere, si velit & sic accipere corpus, non minus aptum ad generationem, sibi promissum; aut certe illud rejicere, tamquam indignum, quod accipitur, propter non servatam regulam.

Quod secus contingit, quando quis reddit se ineptum ad ingressum Religionis, quem Deo promittit; non enim potest Deus accipere illum ingressum, tamen si velit, cum non solius Dei sit admittere promissorem ad Religionem, sed principaliter ipse Religionis; & ideo, quamvis non specialiter peccaret contra Religionem; equidem peccare posset contra votum suum, quo promittit Deo intrare Religionem, quando voluntarie ponit ea, propter quæ meritò ab ingressu prohibetur.

Dices; qui promittit mihi equum suum, dat mihi quoddam jus remotum in eum, & facti mihi injuriam, si sine iusta causa reddat eum deteriorem, v. g. eruat oculum; ergo consimiliter cum per sponsalia promittatur corpus, & tradatur quoddam jus remotum in illud, facit sponso aut sponsæ injuriam, qui illud reddit deterius per fornicationem.

Respondeo i. neg. Antec. non enim promittitur res secundum omnia sua accidentia, quæ habebat tempore promissionis; sed tantum secundum substantiam, & ea accidentia, quæ habebat tempore traditionis.

Respondeo secundò negando Consequen. disparitas est; quod eruere oculum non sit communis usus equi, sicut copula est communis usus corporis; sicut ergo dominus non peccaret utendo equo suo communi usu, quamvis forte inde redderetur deterior; sic neque sponsa vel sponso, utens corpore suo communi usu, quamvis inde reddatur deterius.

Infas: saltem si equum suum mihi vendidisset, reddendo illum deteriorem ante traditionem faceret mihi injuriam; jam enim per contractum onerosum accepi jus ad illum equum, & ad omnia accidentia, quæ habebat tempore venditionis, nam & his pretium proportionatur.

Respondeo: si liberum sit recedere à contractu, vel pretium minuire, non fieri injuriam, nisi inde aliud extrinsecum damnum emptor pateretur, aut lucrum ei cessaret, quod per accidens est, & indubiè reparari deberet; & sic etiam in presenti casu, si prævideatur securum damnum aliquod extrinsecum sponso vel sponsæ ex illa fornicatione, v. g. substitutio prolis ex fornicatio-

ne sponsæ, vel educatio prolis communibus sumptibus ex fornicatione sponsi, foret indubiè illa fornicatio injuriola; & per consequens obligaret ad reparationem istius damni, quando commodè reparatio fieri posset; sed illa damna possunt abesse, quia fieri potest quod ex copulâ proles non nascatur, vel si sic, sponsa possit commodè dare prolem educandam vero patri, si v. g. nascatur ante contractum Matrimonium, & sponso similiter possit aliâ viâ providere proli suæ fornicariæ. Sic etiam fieri potest, ut nulla omnino infamia proveniat ex illa fornicatione, ut potè omnino occulta. Et tunc quæritur, an, seclusis omnibus illis extrinsecis, in illa copula reperiat in iustitia mortalis, sicut invenitur in vero adulterio, seclusis omnibus extrinsecis. Et videtur probabile, quod non.

Nec obstat, quod Aliqui dicunt: Si unus constituit non implere sponsalia, non ipse, sed alter solus est liber, & tamen peccavit contra fidem sponsalium; nam ratio disparitatis est; quod iste nolit adimplere, quod promittit, secus in casu nostro; nam qui fornicatus fuit, vult contrahere Matrimonium, si alter consenserit; & ideo hic non frangit fidem datam, secus ille.

Cæterum ridiculum putat Pontius supra n. 8. quod Sanchez docet supra n. 6. scilicet, si res habeatur cum sponsa alterius de futuro, esse circumstantiam in Confessione explicandam, quia est gravis injuria; at si habeatur res cum sponso alterius, non esse circumstantiam explicandam, quia levis injuria est sponsæ. Si iniustitia est, ex utraque parte sit, necesse est: & cum sit in gravi, non potest non esse mortalis culpa, & ideo explicanda. Et quod homines non reputent eam gravem injuriam, si sponso fornicetur, parùm refert; aliàs idem dicendum esset, quamvis jam esset contractum Matrimonium; planum enim est, homines graviorem injuriam judicare, si uxore adulteretur, quam si maritus, & apud omnes illam severissimâ poenâ puniri, hunc verò minimè.

Veritas ergo est, non esse necessarium, in Confessione explicare, sive cum sponso, sive cum sponsa res habeatur; quia non est ibi iniustitia supra fornicationis malitiam, cum sit usus corporis, quod adhuc non est alienum. Quod autem sponso per sponsalia jus habet, tantum est, ut non impediatur injustè ad illam ducendam in uxorem; quod jus non impedit, qui cum illa rem habet. Nam si sponso de futuro sciatur potest liberè illam rejicere, aut eam cum eo defectu sciens volensque in uxorem recipere. Si autem concubitus occultus omnino sit, non est defectus ille ex his, qui commutanti manifestandi sunt, ne committatur

507
Occurrit
objectioni.

507
An magis
fornicatio
sponsæ sit
explicanda
in Confes-
sione, quam
sponsi.

507
An magis
fornicatio
sponsæ sit
explicanda
in Confes-
sione, quam
sponsi.

Negat Pon-
tius.

507

96.

499.

Solutur 1.

Secundò

500.

Solutur.

tur iniustitia & inæqualitas contractus; cum detur corpus æquale pro corpore æquali, secundum substantiam, in quo consistit iustitia Matrimonii. Hucusque Pontius.

503. Plures docent fornicationem sponsi superaddere injuriam mortalem. Coninck.

Etiam Plures sunt, qui contra Sanchium exiltimant probabilius, fornicationem quoque sponsi injuriam mortalem superaddere, quamvis minus gravem, quam fornicatio sponsæ. Quod probat Coninck supra n. 6. Primò; quia dat sufficientem causam solvendi sponsalia, quod in levem injuriam non videtur couenire. Culpa enim, quæ viro dato non sufficeret ad repudiandam alterius amicitiam, non potest sufficere ad solvenda sponsalia. Secundò; quia talis fornicatio merito movet sponsæ suspicionem, se minus præ altera amari, & facile etiam post contractum Matrimonium minus amandam, quod ei sine dubio est durissimum. Tertio; quia sæpe est periculum, ne nascatur proles, quæ postea communibus sumptibus debeat ali, & futura sit fides in oculis uxoris: quam omnem aliam sponsa debet subire, aut sponsalia deserere. Quare hinc etiam per fornicationem sponsi, spem Matrimonii violari constat, præsertim, cum quævis magni animi foemina, mallet sponsalibus renuntiare, quam eum virum accipere, quem in fervore primi amoris videt alienis amoribus implicatum, & fortè magis, quam suo. Quæ omnia faciunt hanc injuriam videri non levem. Hæc ille.

504. Iudicium Auctoris.

Ego autem dico; hæc omnia solum faciunt, hanc injuriam, si quæ est, videri causam sufficientem dissolvendi sponsalia; quòd autem talis causa debeat esse injuria gravis, mihi non constat, cum paupertas superveniens, etiam absque ulla culpa, sit causa sufficiens dissolvendi sponsalia, ut suo loco videbimus; cur ergo fornicatio sponsi non possit esse causa sufficiens, estò solum foret levis injuria sponsi?

Sanchez cum Aliis negat.

Unum itaque videri, solvitur per aliud; Sanchio videtur levis injuria, Coninck autem videtur gravis injuria. Cum Sanchio sentiunt Rodriguez, Fagundez, Filiucius, Villalobos, quos citat Diana part. 1. tract. 7. resol. 5. Porrò sententiam Coninck amplectuntur Sarmiento, Lopez, Ledesma, quos citat Sanchez supra n. 5. Item Dicast. disp. 1. n. 663. Averla q. 8. de Spons. Sect. 14. §. Sed dicendum; ut proinde utraque sententia videatur satis probabilis.

505. Resp. ejus ad simile Pontii de adulterio.

Ceterùm Sanchez supra num. 9. ad simile Pontii de adulterio, respondet; disparitatem esse, quòd adulterium sive ex parte viri, sive ex parte foeminae, sit usurpatio rei alienæ invito domino. Item directè opponitur bono fidei Sacramenti Matrimonii, per quod obligantur conjuges ad mutuam corporis traditionem, negandumque cuilibet alii corpus, quâ ratione non cessaret ad-

ulterii circumstantia, quamvis viro consentiente admitteretur: at in sponsalibus non est talis obligatio; quare si ex sponsi voluntate sponsa fornicatur, cum esset injuria sibi illata, fornicatio illa tantum contineret malitiam incontinentia. Ita Sanchez.

Quamvis ergo, secundum ipsius sententiam, in fornicatione sponsi aut sponsæ interveniat aliqua iniustitia, sicut in adulterio; equidem in hoc, contra jus perfectum & in re, quod ab utraque parte graviter obligat; in illo autem, contra jus imperfectum & ad rem, idque dependenter ab ipsorum voluntate; ut proinde non videatur graviter obligare, nisi illam partem, ex cujus fornicatione, si innotesceret, gravis infamia alteri parti proveniret, quod solum videtur habere locum in fornicatione sponsæ.

Si autem à me quaeratur; an filii concepti ex fornicatione sponsæ sint adulterini? Respondeo neg. sive in una, sive in alia sententia; quia quamvis una sententia admittat iniustitiam in illa fornicatione, non tamen proprie adulterinam, & idè filii concepti & nati non proprie possunt vocari adulterini. Sed nunquid spurii? Sarmiento lib. 1. Select. c. 5. n. 5. apud Sanchez sup. n. 8. dicit, non esse naturales; quia solutus dici non potest, qui sponsalium fide strictus est, cum, eo statu durante, aliud Matrimonium inire nequeat. Sed ego, cum Sanchez supra, teneo oppositum; quia sufficit, ad hoc ut dicantur naturales, quòd tempore conceptionis parentes possent validè contrahere. Hinc idem dicendum de filiis, conceptis ex fornicatione cum voto simplici castitatis.

Nec obstat lex l. ff. de His qui not. infam. ubi notatur infamia, qui suo nomine, non jussu alterius, in cujus potestate esset, bina sponsalia, bina sive nuptias in eodem tempore constitutas habuerit; quia, inquit Sanchez supra, intelligitur de sponsalibus de præfenti, nondum copulâ consummatis, vel nuptiis, id est, consummatis copulâ. Hæc ille.

Probatur autem hic intellectus; quia in odiosis (sicuti est hæc lex, quâ notantur aliqui, in poenam sui delicti, infamia) nomine sponsalium non veniunt sponsalia de futuro, quia juxta Reg. juris 15. de Reg. juris in 6. *Odia restringi, & favores conveniè ampliari.*

Si rursùm aliquis interroget; an sponsus de futuro, occidens Clericum, turpiter cum sua sponsa inventum, teneatur Papam adire pro Absolutione? Respondet Vivaldus in Candel. aureo tit. 16. de Spons. c. 10. num. 11. quamvis Clericum cum uxore, matre, sorore vel filia fornicantem percutiens, non teneatur Papam adire, cap. 3. de sentent. excom. ibi: *Nec ille compellendus est ad Sedem Apostolicam venire, qui in Clericum, cum uxore, excom-*

506. An filii concepti ex fornicatione sponsæ sint adulterini, aut spurii.

Sarmiento Sanchez.

507. Occurrit obiectum. L. 1. ff. de His qui not.

Reg. 16. de Reg. juris in 6.

508. An sponsus occidens Clericum turpiter cum sua sponsa inventum, teneatur Papam adire, Vivaldus affirmat. C. 3. de b. l. i. c. ma-

matre, sorore, vel filia propria turpiter inventum, manus injecerit violentas: percutiens tamen illum, cum sponsa de futuro inventum, tenetur, secundum communem, per Covarruv. supra num. 12. alias 16. quamvis ipse putet satis esse Absolutionem ab Episcopo petere. Quod (salva pace) mihi non videtur tutum, contra textum & communem, quatuor tantum illas personas ponentem. Nam sequitur in textu: *Ceterum si in stupro vel adulterio, quod committit cum ea, quae ipsum ita proximam consanguinitatis linea non contingit, ceperit, aut in eum violentas manus injecerit, non erit a sententia illius excommunicationis immunis.*

Facit pro me (prosequitur Vivaldus) ipsemet Covarruv. dum supra n. 14. alias 19. ait: poenas ab utroque jure contra adulteram constitutas, non habere locum in agnoscente sponsam de futuro. Sic ille. Sed quid hoc dictum Covarr. faciat pro Vivaldo, non satis intelligo.

Ceterum Covarr. suam opinionem colligit ex eo, quod dicto cap. 3. percutiens Clericum, cum sorore fornicantem, excusetur. Sed haec collectio non videtur nobis bona, cum in positivis non semper valeat argumentum a paritate rationis; quamvis nec hic sit paritas, quia sponsa de futuro, sponsum ita proximam consanguinitatis linea non contingit, veluti soror; haec autem contingentia videtur esse ratio legis, seu immunitatis illarum 4. personarum a sententia illius excommunicationis, ut patet ex verbis supra relatis.

Atque hic fit finis hujus Conclusionis. Finem autem Sectioni imponet resolutio hujus quaestionis: Utrum sponsus de futuro licita sint oscula, amplexus, aliique tactus.

CONCLUSIO XVIII.

Nullum jus oritur ex sponsalibus ad oscula libidinosa, etiam secluso periculo pollutionis.

Oscula libidinosa voco, quae sunt causa delectationis concubitus; haec autem non esse licita sponsis, etiam secluso periculo pollutionis, est communis sententia, & probatur: quia delectatio concubitus, ad quam disponunt, & cujus causa sunt, non est eis licita; ergo nec hujusmodi oscula, neque amplexus, aliique tactus, eadem causa facti, sed sunt peccata mortalia in sponsis, aequae ac in omnino solutis; quia finis in omnibus aequae mortalis est, scilicet delectatio concubitus.

Solum ergo licent illis oscula, amplexus,

aliique tactus, quos urbanitas vel amor mutuus fovendus requirit, forte cum aliqua sensuali delectatione (non tamen libidinosa, proveniente ex commotione spirituum subservientium generationi) quam sensualem delectationem nequeunt admittere non sponsi. Conceditur autem sponsis, quia illi habent jus aliquod saltem inchoatum ad copulam; & sicut delectatio venerea, & copula ipsa cohonestantur Matrimonio; ita illa delectatio sensualis videtur cohonestari sponsalibus.

Intelligimus porro per delectationem sensualem, illam, quae praecise nascitur ex osculo, sive ex tali contactu mutuo, quatenus est actus aliquis delectabilis carni, & remote disponens ad seminationem, seposito semper periculo pollutionis, & ulterioris consensus in delectationem concubitus.

Dixi; *Fortè cum aliqua sensuali delectatione*; quia Sanchez libro nono de Matrim. disputatione quadragesima sexta, numero quinquagesimo primo, putat, eos peccare venialiter, si talem delectationem intendant, quia etiam conjugati similiter peccant, si talem delectationem intendant. Possunt ergo excusari a veniali, si debitus adsit finis, id est, si fiant in signum benevolentiae, & ad conciliandum fovendumque mutuam amorem in ordine ad Matrimonium contrahendum. Vide Sanchez supra num. 48. Ubi plurimos citat Doctores pro illa sententia, ob quorum auctoritatem Dicastillo de Just. libro primo, disp. 3. num. 217. non audit hanc sententiam improbabilem judicare; alioquin, inquit, nec ratio allata placeret, nec alia suppetit, quae eam sententiam probabilem faciat.

Nec enim video, cur ex eo, quod sit inchoatio quaedam Matrimonii, id est, praevium quid (& sane non omnino necessarium) ad contractum Matrimonii, inde possit colligi jus & facultas ad praedictos tactus; & ad praedictam delectationem. Est enim illa foemina adhuc simpliciter aliena, & incapax copulae, aut incapax eorum, quae praevia sunt aut initium illius. Praeterea; si alter sponsum renuat, nullam injuriam faciet alteri, hujusmodi tactus appetenti; ergo signum est alterum non habere jus; alioquin non permittere illi id, ad quod habet jus, esset injuria. Si ergo jus non habet ad hujusmodi tactus, non video, cur tales tactus, absque jure habiti, liceant.

Confirmatur a simili; quia non minus est praevius contractus seu pactum, v. g. ad emptionem & venditionem, antecedens aliqua consensio duorum, qua se mutuo obligent pro tali die, alter ad emendum & alter ad vendendum, puta, equum; & tamen nemo concedet, quod ex vi talis pactionis ante vendi-

511.
An sit peccatum veniale intendere delectationem sensualem Sanchez.

512.
Dicastillo putat id non esse licitum, & probat.

513.
Confirmat a simili.